

СТАНОВИЩЕ

**от доц. д-р Николай Атанасов Марин,
преподавател в Югозападния университет „Неофит Рилски“ – Благоевград,
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
„доктор“**

**в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.6 Право,
докторска програма „Международно право и международни отношения“,**

Автор: Станислав Васков Станев

Тема: „РЕГИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ И ЗАПАДНИТЕ БАЛКАНИ“

Научен ръководител: проф. д.ю.н. Надя Бояджиева

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33 - 5906 от 11.12.2017 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура по защита на дисертационен труд на тема: „РЕГИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ И ЗАПАДНИТЕ БАЛКАНИ“, за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право, докторска програма „Международно право и международни отношения“.

Дисертационният труд е разработен от Станислав Васков Станев, зачислен със Заповед № Р33 - 821 от 26.02.2014 г. на Ректора на ПУ като докторант в редовна форма на обучение по докторска програма „Международно право и международни отношения“ към катедра „Международно и сравнително право“ на Юридическия факултет на ПУ, с научен ръководител проф. д.ю.н. Надя Бояджиева от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Станислав Васков Станев е завършил висшето си образование по специалност „Право“ в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Член е на Адвокатска колегия – Пловдив. Хоноруван асистент е по учебната дисциплина „Право на Европейския съюз“.

Представеният от докторанта комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл. 36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ. Видно от приложените документи, докторантът е изпълнил успешно всички дейности и задачи, заложили в индиви-

дуалния му план за обучение. Същият е отчислен с право на защита със Заповед № РЗЗ - 1484 от 19.04.2017 г. на Ректора на ПУ.

2. Актуалност на тематиката

Дисертационното изследване засяга един актуален, комплексен проблем, който разкрива подчертано интердисциплинарния характер на труда. Безспорно е същественото теоретическо и практическо значение на регионалната сигурност в Западните Балкани, която притежава различни аспекти. Регионалната сигурност има солидно значение за по-нататъшната европейска перспектива за пълноправно членство в Европейския съюз на държави, намиращи се в едно специфично геополитическо пространство, в което се разкриват интереси на външни за ЕС, водещи фактори в сферата на сигурността. В рамките на Западните Балкани се забелязва засилване на политическите и икономическите отношения в сферата на сигурността благодарение на водещата роля на Република България. Нейната цел е гарантиране на сигурността на целия регион чрез постепенна пълноправна интеграция в ЕС, полагаща нови основи на развитието на държавите, включително на двустранните отношения, и същевременно оставяне на историческите стереотипи в миналото.

В дисертацията си докторант Станев разглежда и някои въпроси, свързани с приоритетите, определени пред българското председателство на Съвета на Европейския съюз от януари до юни 2018 г. Обсъдени са също и новите отношения между Република България и Република Македония в контекста на подписания двустранен Договор за приятелство, добросъседство и сътрудничество през м. август 2017 г., който предстои да се ратифицира от двете държави. Същият урежда нов модел на прагматични и приятелски отношения, който ще позволи и останалите държави да се насочат към по-активно сътрудничество в рамките на Западните Балкани.

3. Познаване на проблема

В дисертационния труд Станислав Станев е систематизирал редица изводи и обобщения, които дават основание категорично да се заяви, че той задълбочено е проучил както проблематиката на разглежданите интердисциплинарни въпроси, така и фундамента на научната област на международното право и международните отношения.

Оригиналната авторова позиция присъства в изследването чрез проявения творчески подход в нормативните и теоретичните обобщения и използването на разнообразен инструментариум за събиране и анализиране на информация на терен - извършване на анкета в Република Македония и Република Албания по въпросите на регионалната сигурност. Много сполучливо колегата Станев прави връзка с българските интереси в Република Албания и Република Македония (например признаването на българското малцинство на територията

на Албания), като аргументира своите изводи с официалните актове на европейските институции.

4. Методика на изследването

В дисертационното изследване са използвани редица научноизследователски способности - метод на описание, метод на сравнение, контент-анализ, ивент-анализ, исторически и нормативен анализ. Обектите на изследване са подложени на подробен и многостранен анализ както от теоретична, така и от практическа гледна точка, в резултат на което са формулирани съответните изводи и обобщения. Авторът успява да постигне разумен баланс в сравнителния анализ на компонентите, свързани с проблемите на отделните етнически религиозни общности в Република Албания и Република Македония. Приносен характер има нормативният анализ на правната уредба в областта на правата на човека, в частност правата на малцинствата, по примера на Република Албания и Република Македония. Положително впечатление прави стремежът на автора да интерпретира причините, пораждащи напрежение, с участието и на съседните държави, което още веднъж подчертава спецификата на региона на Югоизточна Европа.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд се състои от увод, изложение в три глави, заключение, списък с библиография и приложения, в общ обем от 331 страници.

Първа глава е посветена на Република Албания. В тази част от работата в няколко отделни раздела са разгледани различни аспекти на албанската държавата, описано е нейното географско местоположение. В няколко раздела се прави исторически преглед като се отделя внимание на населението на Албания от религиозна и етническа гледна точка. Прави положително впечатление задълбоченият анализ на отделните религиозни общности в страната – мюсюлманските сунити и бекташи и източноправославните и католиците. Отчетен е и значителният брой от гражданите, които заявяват, че са нерелегиозни. Излага се становище за липсата на напрежение, основано на религиозна основа между отделните общности в рамките на албанското общество, което се аргументира от предварително събрана, обработена и анализирана информация от автора. Отбелязани са и отделните етнически малцинства, които живеят на територията на държавата, като специално внимание е обърнато на общностите, говорещи български език, сред които с българско, македонско самосъзнание и такива, при които е налице криза на идентичността. Извършен е и нормативен анализ на сега действащия Закон за защита на националните малцинства в Република Албания, който предвижда изрично изброяване на признатите национални малцинства и създава нов административен орган, който да съблюдава за спазването на техните права. В продължение на този анализ е напра-

вен преглед на по-важните актове, регламентиращи мерките за защита на правата на малцинствата в държавата.

Много сполучливо е отредено специално място на анализа на Кануна на Лека – албанското обичайно право, което е част от обществените отношения повече от 500 години и продължава да оказва сериозно влияние върху албанското общество, дори и към настоящия момент. Като естествено продължение са разгледани законодателните мерки, предприети от Република Албания във връзка с конфликтите в Близкия изток, както и обществените настроения в условията на мигрантска криза. Проследени са и отношенията между Република Албания и Република България.

В заключителната част тази глава разглежда Платформата за разрешаване на албанския национален въпрос, публикувана в навечерието на конфликта в Косово.

Втората глава е посветена на Бившата югославска република Македония. С цел постигане на по-прецизен и паралелен анализ със съседна Албания, част от структурата на тази глава е сходна с предишната – разгледан е географският профил, извършен е исторически преглед и анализ на населението от етническа и религиозна гледна точка. Разделите в тази глава обхващат специфични за държавата въпроси: признаването на независимостта, конфликтът от 2001 година и Охридското споразумение. Разгледани са и отношенията с Република България, посредством анализ на някои основни моменти: Декларацията от 1999 година, военното сътрудничество между двете държави, както и езикът на омразата в македонските медии, който дълго време е един от основните проблеми в двустранните отношения. Обсъдени са и няколко събития, оказващи съществено влияние за развитието на отношенията между Скопие и София: няколко съдебни процеса срещу македонски граждани с декларирана българска идентичност; разрушената възпоменателна плоча на връх Каймакчалан; музеят на Холокоста в Скопие; филмите „Трето Полувреме“ и „Освобождението на Скопие“.

Последните раздели от глава втора са посветени на политическата нестабилност в Република Македония, която според автора е преодоляна след проведените избори и формирането на правителството на Зоран Заев. Тук, специално внимание е отделено и на Договора за приятелство, добросъседство и сътрудничество, подписан в Скопие, в началото на м. август 2017 г.

Трета глава от дисертацията разглежда евро-атлантическите перспективи пред двете държави като фактор за осигуряване на сигурност в региона: отношенията между Република Албания и НАТО, както и последвалото членство на държавата в организацията. В самостоятелен раздел е изследвана ролята на международната общност като стабилизиращ фактор в Бивша югославска република Македония през 90-те години на XX век. В логическа последователност е разгледан спорът между Република Македония и Гърция за името и Временното споразумение от 1995 година. Проследени са отношенията на Скопие с Организацията на Северноатлантическия договор /НАТО/, а също така и последиците от срещата на върха в

Букурещ от м. април 2008 г., когато поради наложено вето от Гърция, Република Македония не получи покана за членство в НАТО и последвалото дело Бивша югославска република Македония срещу Гърция пред Международния съд.

Дисертантът е анализирал инфраструктурата на Западните Балкани и е посочил перспективите за нейното развитие като предпоставка за подобряване на икономическите отношения и степента на сигурност в региона.

В последния раздел на глава трета е изследвана европейската перспектива на двете държави от гледна точка на тяхното евентуално пълноправно членство в Европейския съюз.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторантът е публикувал общо 9 статии, от които 6 публикации са свързани с темата на дисертационния труд. Особено сполучлива и представляваща научна новост в България е статията, посветена на Албанското обичайното право в Албания / Кануна на Лека Дукагини/ и комитетите за национално помирение в Албания – между обичайното и обективното право, публикувана в списание „Международна политика“, издание на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ - Благоевград.

7. Автореферат

Представеният към дисертационния труд автореферат е в обем от 32 страници и в структурно отношение отговаря на нормативните изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Същият съдържа кратко изложение на актуалността на темата, предмета, обекта, методите, целите, задачите и структурата на научното изследване, научната новост на труда, справка за основните приноси на труда според автора, както и списък на публикациите по темата.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Като препоръка към автора на дисертацията следва да се предложи стесняване на изложението в частта относно географското местоположение на държавите от Западните Балкани, което води до ненужно натрупване на вторична информация. С подобна редакция ще се подобри същинският анализ за сметка на информация, която има по-скоро справочен характер. Това, обаче, не намалява стойността на дисертационния труд, който препоръчвам да бъде официално издаден от автора и да се разпространи по-широко както у нас, така и в съседните държави.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник за развитие на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски“.

В дисертационното изследване докторант Станислав Васков Станев демонстрира високо ниво на теоретични знания и професионални умения в областта на докторска програма по „Международно право и международни отношения“ като показва качества и способност за самостоятелно провеждане на интердисциплинарни научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното дисертационно изследване и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’ на Станислав Васков Станев** в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право, докторска програма „Международно право и международни отношения“.

03.01.2018 г.

Изготвил становището:

(Доц. д-р Николай Марин)